

ALBIREO - 1.

CSILLAGÁSZATI MEGFIGYELÉSEK.

SZ.B. KAPOSVÁR. 1971. ÁPRILIS.

/KÉZIRAT./

É G I F É N Y E K .

Állatövi fény.

=====

Szentmártoni Béla:

1971.márc.25.,18---19.UT.között.Pontosan a NY-i horizont felett látszott; alakja háromszög, baloldala csaknem függőleges, csúcsa a Pleiades-ig ért. Fényessége kissé meghaladta a Tejutét; a szélek elmosódtak.

Gombás Géza:

1971.ápr.14.,18:45.UT. Ék alakjának csúcsa a Pleiades-~~ig~~ felett ért véget.Élég fényes volt,csak a Pleiades fényesebb csillagai és a le-nyugvás előtti Szaturnusz fénye ütötte át.

Meteorok.

=====

Gombás Géza:

1971.ápr.14.,19:00.UT.körül. Igen fényes meteor, kb. -1 magn.-val, narancs-sárga színnel.A Leo-tól D-re a Fomalhaut felé haladt. Kb.20 fokon át világított,majd utja végén kettévált: egy fényesebb sárga s egy halványabb vöröses komponensre.

1971.ápr.14.,19:30.UT.körül. Kb.0,5 magn.fényes meteor,fehér színnel. A Fomalhaut-tól haladt a Sirius irányába; kb.10 fokon át világított.

N A P .

Napfoltok szabadszemmel.

=====

Szentmártoni Béla:

Az 1971. I.negyedé**ben** egy sötét filmen át, szabadszemmel észlelt napfoltok:

- Jan. 9.: Nagy átmérőjű, feltűnő folt, a K-i félgömbön.
Jan.10.: U.a., nem sokkal a CM előtt.
Jan.12.: U.a., a CM-től NY-ra került.
Jan.13.: U.a., a NY-i peremhez közel.
Jan.19.: Jól látható folt, kissé K-re a CM-től, elég magas É-i szélességen.
Jan.21.: Két folt egyszerre az É-i félgömbön: a CM-től NY-ra a 19-én látott, most nagy, hosszukás alaku, a Nap-egyenlítőhöz képest ferde állásban; a CM-től K-re egy új folt, mely sokkal kisebb.
Jan.26.: Szintén két folt látható egyszerre: a NY-i peremen eltűnőben lévő folt, elég gyenge; a K-i peremen egy előbukkanó folt.
Febr.1.: Nagy, hosszukás folt az É-i félgömbön, kb. a CM-en.
Febr.2.: U.a., a CM-től NY-ra került.
Febr.3.: U.a., kb. féluton a CM és NY-i perem között.
Febr.4.: U.a., a NY-i félgömbön; de a K-i ~~félgömbön~~ félgömbön is van egy kicsiny, alig észrevehető folt.
Febr.5.: A nagy, hosszukás folt a NY-i peremhez közel; a kicsiny folt nehezen észrevehető, közvetlenül a CM előtt van.
Febr.24: Nagyon kisméretű folt a CM-től kissé K-re, az egyenlítő táján; nehezen vehető észre.
Febr.25: U.a., a CM-től kissé NY-ra. /A napfogyatkozás idején, a legnagyobb fáziskor, a holdkorong pereme alatt nem sokkal./
Febr.26: U.a., a CM és a NY-i perem között.

Napmegfigyelések távcsővel.

=====

Szentmártoni Béla. 6,3 cm refr., 70x.

1971. ápr. 19., 07:45---08:35. UT. L=2. Aktiv területek száma: 9.

- 1./ A NY-i peremhez legközelebbi folt mellett két fáklyamező.
- 2./ Feltűnő folt, hosszukás umbrával, széles penumbra veszi körül.
- 3./ Feltűnően nagy foltcsoport, széles penumbrával. Az Umbra tojás-alaku; a tompább É-i végét egy fényes "hid" keresztezi, olyan látvány mintha kés vágta volna át. A szürke penumbrában kétoldalt egy-egy fényes terület, egy fél-korong alakú umbra és egy kis pórus.
- 4./ Nagyméretű napfolt, szabadszemmel is észrevehető. A fekete umbra szabálytalan alakú. A penumbra nagyon széles és szürkésbarna árnyalatu, nagyjából kerek, vonalszerűen kihuzott nem szabályos körvonallal, mely határozottan barna színű.
- 5./ Kisebb folt, a penumbra csak gyengén látszik körülötte.
- 6./ Bonyolult foltcsoport; egy nagyobb umbrával és sok kisebb pórussal.
- 7./ Rendkívül összetett és bonyolult foltcsoport, határozottan kifli alakú közös penumbrában, melynek végeinél két kicsiny umbra. A szürke penumbrában végig elszórva apró pórusok, szabálytalan eloszlásban.
- 8./ Két kisebb umbrából álló foltcsoport.
- 9./ Két kisebb folt a K-i peremen, fáklyamezőben.

1971. ápr. 20., 09:15---09:35. UT. L=3,5. Aktiv területek száma: 11.

- 1./ Csaknem a peremvonalra került s gyengén látszik.
- 2./ Közelebb került a peremhez; látványa mint az előző napon.
- 3./ A "hid" nem észlelhető; az előző napon levágott rész most külön umbrának látszik, mely független a főumbrától. Több pórus látszik.
- 4./ és 5./ Kb. ugyanolyan látvánnyal bír mint előző napon.
- 6./ A foltcsoport helyén két külön folt-pár, mellettük pórusok.
- 7./ A "kifli" felbomlott, kissé szétterült, s még bonyolultabb szerkezetűvé vált, rengeteg új pórus alakult ki.
- 8./ Továbbfejlődőnek látszó kis csoport.
- 9./ Ma is gyengén látszó folt-pár.
- 10./ Előző nap nem látszott, magányos folt, a "kifli" csoportjától K-re.

1971. ápr. 21., 10:20---10:35. UT., L=3. Aktiv területek száma: 7.

- 1./ Nem látható, a tulsó oldalra került.
- 2./ Kis méretű, de feltűnő folt, mellette egy nagy szabálytalan alakú és egy kisebb fáklya.
- 3./ Az umbra hosszukásnak látszik. Az elég gyengén látszó penumbrában több kisebb umbra is van. Az egész foltcsoport körül egészen széles, szabálytalan körvonalú fáklyamező.
- 4./ Most is a legfeltűnőbb napfolt. Az umbra szabályos kerek lett, a széles penumbra viszont szabálytalan ovális alakú.
- 5./ E folt bipoláris csoporttá alakult át, két umbrával és egy kis póruscsoporttal. A folt-pár körül penumbra helyett jól kivehető fényes övezet mint a napfelület többi része.
- 6./ Az előző napi 2 foltcsoport helyén ismét egyetlen bipoláris csoport látható, környékén több kis pórussal.
- 7./ E foltcsoport rendkívül kiterjedt, szétterült lett, rengeteg apró pórussal és kis foltokkal; a pórusoknak 3 nagyobb sűrűsödése van.
- 8./, 9./ és 10. aktivitás-helyeken ma nem látható semmi.

3.) A.T.

4.) A.T.

7.) A.T.

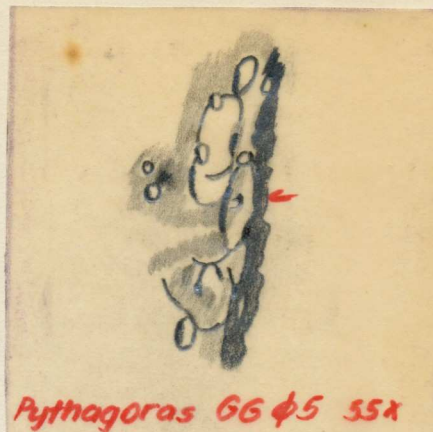

(71.04.19.)

Holdkráterek vizuális megfigyelése.
=====

Gombás Géza. 5 cm refr./ 55x.

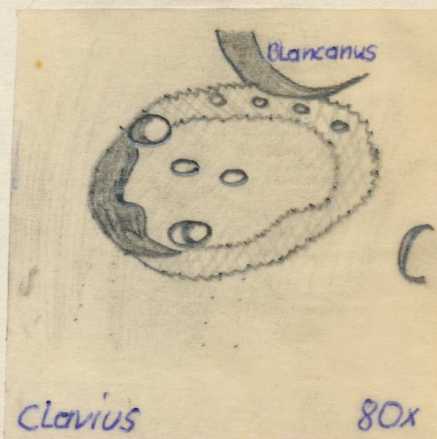
PYTHAGORAS. 1971. ápr. 8, 20^h UT. L=1.
Határozottan feltűnő, nagy átmérőjű kráter. A fal árnyéka után itálve mély. Egy tagból álló, nagy méretű központi csuccsal. A csucs fűrészfoghoz hasonló árnyékot vet. A kráterfal hatszög alakú. A D-i falon egy parányi peremkráter ül.

Pythagoras 66 φ 5 55x

Hevesi Zoltán. 15,5 cm RFT./ 80x.

CLAVIUS. 1971. ápr. 5, 21^h UT. L=3. /köd/
Nagyméretű, elnyult kráter, falai körben töredezettek. Az oldala világosabb mint az alsó megvilágított része. A kráter K-i oldalán egy érdekes V-alakú árnyék látszik. A peremhez közel, egymással ellentétes oldalon van két nagyobb kráter. A D-i oldalon lévő kissé nagyobb, az É-i viszont magasabbnak látszik, a külső oldala is jól meg van világítva és nagyobb benne az árnyék. A D-i falban 4 kisméretű peremkráter látszik, melyek feltűnő világosak, árnyék nincs bennük s mögöttük sem. Az ÉNY-i oldalon a fal egy kicsit a kráter belseje felé ivelődik. A kráter előtt a talajon két világosabb sáv látszik.

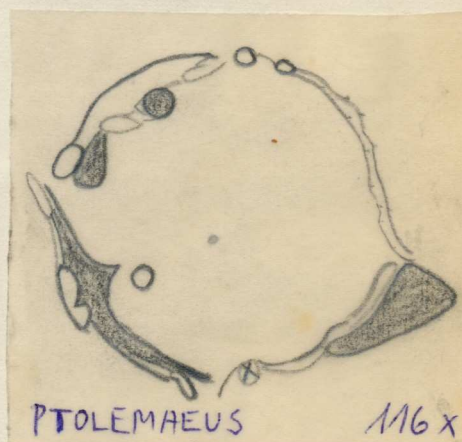

Clavius

80x

Hudi László. 12,2 cm refl./ 116x.

PTOLEMAEUS. 1971. április 3.
Köralakú kráter. Belső simaságát egyetlen kis kraterszerű mélyedés szakitja meg. Fala több helyen csorbult. Néhány nagyobb kiemelkedés látható az árnyékból. Észleléskor alig valamivel a terminátor mellett tartózkodott.

PTOLEMAEUS

116x

B O L Y G Ó K .

Uránusz:

Szentmártoni Béla. 6,3 cm refr.

1971.márc.24. L=3. /Uránusz átm.:3,9"/

25x: Csillagszerű látvány.

45x: Olyan kicsiny korong mint a halvány csillagoké,de fényesebben.

70x: Jól felismerhető a korong-alak.

Szine: Zöldes-sárga.

Hevesi Zoltán. 15,5 cm RFT.

1971.ápr.14.,19:30.UT. L=2. /Uránusz átm.:3,9"/

6x30 KT és 24x: Mint csillag látszik.

45x: Már sejteti hogy nem csillag,mintha látszana parányi korongja.

80x: Kisméretű korongnak látszik,szine szürkés-kék.

Szentmártoni Béla. 19,2 cm RFT.

1971.ápr.21. L=3. /Uránusz átm.: 3,9"/

50x: Nagyon parányi korong,a kép alig tér el egy nyugodt-fényű csillagétól.

157x: Szépen kivehető, valósággal felülettel bíró korong, szabályos kör.

Szine: zöldes-sárga.

94x: Határozottan korong alak, bár kis méretűje

K E T T Ő S C S I L L A G O K .

Gombás Géza. 15,5 cm f/8 refl.

Gamma VIR. 3,6 + 3,7 magn.; 4,5". 1971.ápr.20. L=2.

32x: Csak hosszukás kép látszik.

50x: Szép 8-as alakká széthuzza.

84x: Kitűnő felbontás; a csillagok igen fényesek, kb. egyenlő fényességűek, okkersárga színűek.

100x: Egészen szétválasztja; látványos objektum.

150x: Teljesen különválasztja, ragyogó látvány.

Alfa UMI. 2,1 + 9,0 magn.; 18,3". 1971.ápr.20. L=2.

84x: Határozottan látszik a társ, elég nagy távolságban.

Kszí UMA. 4,4 + 4,8 magn.; 2,9". 1971.ápr.20. L=2.

84x: A felbontás kezdete: a két egyforma fényes, okkersárga korong érintkezik, kétoldalt V-alaku rész nyulik be.

100x: Éppen kettéválk, parányi sötétség választja el őket egymástól; a társ kissé halványabb.

150x: Határozottan kettősnek látszik.

Gombás Géza. 16,7 cm f/6 refl.

Gamma VIR. 3,6 + 3,7 magn.; 4,5". 1971.ápr.22. L= 2 1/2.

70x: Két korong érinti egymást, egészen fényes, okkersárga csillagok, a társ csak kissé halványabb.

113x: Határozottan ~~kettévált~~ kettévált, de egész közel vannak.

200x: Egészen széthuzva; szép látvány.

Theta VIR. 4,4 + 8,6 magn.; 7,2". 1971.ápr.22. L= 2 1/2.
70x: Csak a főcsillag látszik világos-sárgán.
113x:A halvány társ határozottan látszik,közel a fő-
csillaghoz.
200x:Egész távol a főcsillagtól igen jól látszik a társ.

Alfa CVN. 2,9 + 5,4 magn.; 19,7". 1971.ápr.22. L= 2 1/2.
40x: Szépen felbontva,a főcsillag zöldes-fehér,a társ
narancs-szinü; a kísérő halványabb.Mutatós kettős.
70x: Teljesen széthuzva.

Hevesi Zoltán. 15,5 cm f/4,7 RFT.

Alfa CVN. 2,9 + 5,4 magn.; 19,7". 1971.márc.24. L=2.
24x: Jól felbontott kettős.
45x: Szélesen elkülönülő kettős.
Szinek: 1 és -2. /sárgás-fehér és halvány-kék./

Delta ORI. 2,5 + 6,9 magn.; 52,8". 1971.márc.19. L=2.
24x: A fényes főcsillag miatt nem észlelhető a kísérő.
45x: A kísérő halvány,de jól látható elkülönítve.
Szinek: 0 és -1. /élénk-fehér és kékes-fehér/

Sigma ORI. 3,7 + 7,2 + 6,5 magn.;12,8", 41,6".1971.márc.25. L=3.
24x: Csak a fényesebb,széles pár látszik.
Szinek: 1 és -1. /sárgás-fehér és kékes-fehér/
45x: A szorosabb pár is látható;szine: -1./kékes-fehér/.
A fényességkülönbségek jól észlelhetők.A három csillag
kb. egyvonalban van.

Theta¹ ORI. 6,8+var.+5,4 + 6,9 magn.;8,8";13,6";21,6".1971.IV.14.L=2.
24x: Csak egyes-csillagnak látszik,a tagok nem válnak szét.
45x: 3 csillaga határozott,a 4.nem biztos; a fényesség-
különbség jól érzékelhető.
80x: A 4.csillag látása is biztos.
Mindegyik csillag szine: 0. /élénk-fehér/.

Zéta UMA. 2,4 + 4,0 magn.; 14,5". 1971.ápr.14. L=2.
24x: Jól látható látszólagos kettőst alkot az Alcor-al,
s a Zéta is felbomlik.
45x: Szélesen szétváltak.A társ kb. fele olyan fényes
mint a főcsillag.
Szinek: 1 és 1. /sárgás-fehér és sárgás-fehér/

M.40./UMA/. 9,0 + 9,3 magn.; 49". 1971.ápr.15. L=2.
24x: Nehezen látható csillagokból széles kettős.
45x: Szélesen eltávolodtak; a fényesség-különbség nem
számottevő.
Szinek: -1 és -1. /kékes-fehér és kékes-fehér/

Szentmártoni Béla. 19,2 cm f/4,9 RFT.

Delta GEM. 3,5 + 8,1 magn.; 6,8". 1971.ápr.21. L=3.
94x: Néha felvillan a társ a fényes főcsillag mellett.
157x:A felbontás biztos,de a társat nagyon nehéz észre-
venni,a főcsillag elhomályosítja. PA=220 fok.
Szin:/főcsill./: 4. /narancsos-sárga/.

- Kszí UMA. 4,4 + 4,8 magn.; 2,9". 1971.ápr.21. L=3.
 50x: Hosszúkás kép.
 94x: Bevágásos kép.
 157x: Határozott felbontás két külön korongra; kevésbé eltérő pár. PA=120 fok.
 Színek: 5 és 5./sárgás-narancs és sárgás-narancs/
- 57.UMA. 5,3 és 8,5 magn.; 5,5". 1971.ápr.21. L=3.
 94x: Szoros pár,de határozott a felbontás; a komponensek nagyon eltérő fényességük.
 157x:Jól felbontott pár,a társ nagyon halvány,de könnyű észrevenni. PA=360 fok.
 Szín /főcsill./: 2. /halvány-sárga/
- Gamma VIR. 3,6 + 3,7 magn.; 4,5". 1971.ápr.21. L=3.
 50x: Hosszúkás kép.
 94x: Éppen szétvált két korongra,melyek szélei összeérnek.
 157x:Réssel elválasztott korongok,csaknem teljesen egyenlő fényességgel. PA=300 fok.
 Színek: 5 és 5. /sárgás-narancs és sárgás-narancs/
- Theta VIR. 4,4 + 8,6 magn.; 7,2. 1971.ápr.21. L=3.
 94x: Jól felbontott,de nagyon eltérő fényességű pár; a társ elég halvány,de látható.
 157x: Egészen távolira felbontja. PA=350 fok.
 Szín /főcsill./: 3. /élénk-sárga/
- 17.VIR. 6,5 + 8,6 magn.; 19,6". 1971.ápr.21. L=3.
 50x: Jól felbontott,eltérő fényességű pár. PA=330 fok.
 Színek: 4 és -2. /narancs-sárga és halvány-kék/.
- Struve.1677./VIR/. 6,8 + 7,6 magn.; 16,3". 1971.ápr.21. L=3.
 50x: Szélesre felbontott,kevésbé eltérő fényességű pár; halvány kettős,elég élénk színekkel. PA=340 fok.
 Színek: 7 és -1. /vörösés-narancs és kékes-fehér/.

M É L Y É G - O B J E K T U M O K.

A " L y r a " 1---6.számaiban a Kaposvári amatőrcsillagászok által közölt megfigyelt objektumok száma:

Gombás Géza.	8,0 cm f/4,0 RFT.	93 objektum.
" "	5,0 cm f/7,0 refr.	62 objektum.
Hevesi Zoltán.	15,5 cm f/4,7 RFT.	63 objektum.
Hudi László.	12,2 cm f/7,3 refl.	56 objektum.
Szentmártoni Béla.	19,2 cm f/4,9 RFT.	16 objektum.
" "	11,3 cm f/2,5 RFT.	43 objektum.
" "	7,5 cm f/4,7 refr.	137 objektum.
Összesen:		470 megfigyelés.